

foto: Hans van den Bos, Bosbeleid

Bosuitbreiding moet passen binnen verschillende Zuid-Hollandse landschapstypen zoals veenweide.

Zes provincies over de uitvoering van de Bossenstrategie

samenstelling Geert van Duinhoven (redactie Vakblad)

De provincies hebben een grote rol bij het uitvoeren van de nationale Bossenstrategie. Hoe ver zijn ze daarmee en hoe nemen ze de uitvoering ter hand? We stelden de provincies drie vragen over hun inspanningen op dit vlak. Van zes provincies kregen we een schriftelijk antwoord. Hierna een samenvatting van hun antwoorden.

Is er een provinciale uitwerking van de nationale Bossenstrategie? Wat zijn daarin de belangrijkste provinciale accenten?

UTRECHT

De kern van het 'Strategisch bosbeleid meer en beter bos voor Utrecht' is 1.500 hectare nieuw bos in 2040 (1000 hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN), 500 hectare daarbuiten). Bosaanleg buiten het NNN wordt gerealiseerd door aanleg van landschapselementen, agroforestry en bos rondom steden en dorpen. Naast nieuw bos krijgt bosrevitalisering de nodige aandacht. Ook bescherming is onderdeel van het Strategisch bosbeleid, waarbij de aandacht voor oude bosgroeiplaatsen het meest in het oog springt. In de provinciale omgevingsverordening komen daarvoor regels te staan waar gemeenten zich bij planvorming aan moeten houden.

FLEVOLAND

Er is een 'Bossenstrategie – Provincie Flevoland' met, net als de landelijke Bossenstrategie, twee hoofdsporen: 1) herstel van de vitaliteit van de bestaande bossen, en 2) bosuitbreiding met 10 procent = 1700 hectare in 2050. De vitaliteitsproblematiek in Flevoland verschilt van die op de hogere zandgronden. Verdroging en verzuring is hier een minder groot probleem. Wel had Flevoland een groot areaal essenbos dat door de essen-

taksterfte is gedecimeerd. Bij versterking van de vitaliteit is er aandacht voor boomsoortenmenging, toekomstbestendige boomsoortensamenstelling, een gezonde waterhuishouding en een passende wildstand. Ook relevant in dit verband (maar ingestoken vanuit een ander beleidsspoor) is het beheersen van woekerende plantensoorten (reuzenbereklaauw, bosrank) die bosverjonging beperken.

LIMBURG

De 'Limburgse aanpak Bossen' is een provinciale uitwerking van de nationale Bossenstrategie. De hoofdbambitie van de provincie is 'een gezond, toekomstbestendig en groter bosareaal, dat een aantal belangrijke maatschappelijke functies naar behoren kan vervullen'. De belangrijkste provinciale accenten zijn uitgewerkt in vier deelambities:

- Met 'Beter bos' streeft de provincie naar een verbetering van de kwaliteit en de gezondheid van de bossen. Limburg wil de positieve effecten van bossen versterken. Dat zorgt voor meer biodiversiteit en een robuustere natuur met bos dat meer koolstof opslaat en dat meer water vasthoudt.
- Met 'Meer bos' (3500 hectare extra bos) wil de provincie bijdragen aan het vastleggen van koolstof en aan biodiversiteitsherstel.
- 'Meervoudig gebruik van bos' is gericht op het verbeteren van de functievervulling van de bossen: klimaatdoelen, biodiversiteit, recreatie, houtoogst, landschap en hoogwaardige toepassing van hout.
- Met 'Meer draagvlak bos' wil de provincie werken aan een grotere maatschappelijke

betrokkenheid bij, kennis van en begrip voor bossen, bomen en bosbeheer. Dit moet leiden tot een snellere realisatie van bosprojecten en tot meer burgerinitiatieven gericht op bomen en bossen.

ZUID-HOLLAND

Zuid-Holland heeft het 'Groeimodel bos- en bomenbeleid' en de 'Ruimtelijke strategie bos en bomen'. Belangrijke accenten hierin zijn:

- Bosuitbreiding passend binnen verschillende Zuid-Hollandse landschapstypen (kuststreek, Delta en veenweide).
- Bosuitbreiding nabij steden en dorpskernen en in aansluiting op bestaande bos- en natuurgebieden. Dit voegt de meeste waarde toe.
- Aansluiten bij lopende initiatieven via de bosmakelaar en andere provinciale opgaven.

GELDERLAND

Het 'Uitvoeringsprogramma Bomen en Bos' is de provinciale uitwerking van de nationale Bossenstrategie. Het belangrijkste provinciale accent is dat Gelderland stevig inzet op uitbreiding van het areaal natuurbos en een verhoudingsgewijs laag aandeel nieuw bos heeft. Ook heeft Gelderland een behoorlijke compensatieopgave door natuurontwikkelingsprojecten op met name de Veluwe.

OVERIJSSSEL

De provincie Overijssel heeft in de 'Bossenstrategie Overijssel' de ambities uit de landelijke Bossenstrategie nader uitgewerkt. De provincie wil samen met inwoners, maatschappelijke or-

ganisaties en medeoverheden de Bossenstrategie vormgeven en ruimte maken voor initiatieven vanuit de samenleving. Ook als dat naar verhouding iets meer energie en tijd vraagt. De provincie heeft een indicatieve zoekgebiedenkaart waar wat ons betreft aanleg van bos of landschapselementen mogelijk is met daarbij welke typen en kwaliteiten daar passend zijn.

- 10 procent meer bos: dat is 3.900 hectare, oftewel rond de 15 miljoen bomen. Hiervan bestaat 1.400 hectare uit de compensatie voor de gekapte Natura 2000-bossen, realisatie buiten het NNN, 1.000-2000 hectare nieuw bos buiten het NNN en 500-1.500 hectare nieuw bos binnen het NNN.
 - 5 procent houtige elementen in de groen-blauwe dooradering.
 - Verbetering van de kwaliteit van het bestaande bos (revitalisering), inclusief 10 procent areaal natuurbos.
 - Duurzaam gebruik van bomen en bos.
- Om de doelen te bereiken gebruikt de provincie sectoraal eigen grond en zijn er voor particulieren en organisaties verschillende subsidies beschikbaar.

Is er een programma voor de uitvoering van de Bossenstrategie? Wat zijn daarin de belangrijkste kenmerken?

UTRECHT

Aan een uitvoeringsprogramma inclusief nieuw instrumentarium wordt gewerkt. Naast de al bestaande regeling voor de aanleg en het herstel van landschapselementen komt er een subsidieregeling voor landschapselementen inclusief economische afwaardering van de grond. Ook komt er een subsidieregeling voor nieuw bos buiten het NNN. De provincie werkt aan een regeling voor revitaliseringsmaatregelen en aan beleid voor oude bosgroeiplaatsen. De Bossenstrategie maakt onderdeel uit van het Utrechtse Programma Landelijk Gebied, waarin een versnelling van de gestelde termijn is voorgesteld van 2040 naar 2030. Er zijn grote onzekerheden over de beschikbaarheid van voldoende Rijksfinanciering, er zijn veel claims op de ruimte en de provincie is afhankelijk van de vrijwillige inzet van particulieren, terreinbeherende organisaties en andere overheden voor de realisatie van nieuw bos.

FLEVOLAND

Er is geen apart programma voor de uitvoering van de Bossenstrategie. Flevoland koppelt het mee met andere programma's zoals het Programma Landelijk Gebied, woningbouwplannen en ook Programma Natuur (groen-blauwe dooradering), circulaire economie (houtbouw) en 'Landbouw: meerdere smaken' (agroforestry).

LIMBURG

De Bossenstrategie wordt uitgewerkt in de Limburgse aanpak Bossen. Hierin staan ongeveer zestig acties beschreven. Deze zijn verder geconcretiseerd in de Uitvoering Limburgse aanpak Bossen. De meest concrete acties zijn gericht op bosuitbreiding en bosrevitalisering.

In Flevoland is wat betreft versterking van de bosvitaliteit aandacht voor boomsoortenmenging, toekomstbestendige boomsoortensamenstelling, een gezonde waterhuishouding en een passende wildstand.

Provincie Gelderland probeert zo veel mogelijk ruimtelijk te stapelen met opgaven om zorgvuldig om te gaan met de beperkte ruimte in de provincie. Revitalisering loopt bijvoorbeeld deels via Natura 2000 natuurherstel op de Veluwe.

ZUID-HOLLAND

- Er is een subsidieregeling 'Meer bos in Zuid-Holland'.
- We sluiten met een bosmakelaar aan bij bestaande initiatieven om te kijken wat er nodig is om bosuitbreiding te realiseren.
- De doelstelling voor bosuitbreiding is opgenomen in het Zuid-Hollandse Programma Landelijk gebied.
- We zetten ook in op bosuitbreiding binnen bestaande recreatiegebieden (studie laat kansen zien voor 185 hectare).
- Er is een Subsidieregeling aanleg landschapselementen en voedselbossen.

Naar aanleiding van de Motie duurzaam bos en bomenbeleid heeft de provincie voor de nieuwe collegeperiode een uitvoeringsprogramma opgesteld en aangeboden aan de Provinciale Staten. In de conceptbegroting is budget opgenomen om conform dit uitvoeringsprogramma aan de slag te gaan. Het nieuwe college moet dit nog goedkeuren. Dus de uitvoering is nog niet zeker.

GELDERLAND

De Bossenstrategie wordt uitgevoerd via het Uitvoeringsprogramma Bomen en Bos, maar hangt samen met verschillende interne programma's. Het uitgangspunt is om met de doelen uit de Bossenstrategie invulling te geven aan andere beleidsopgaven op het gebied van natuur, water, recreatie en wonen. Zo probeert de provincie zo

veel mogelijk ruimtelijk te stapelen met opgaven om zorgvuldig om te gaan met de beperkte ruimte in de provincie. Revitalisering loopt bijvoorbeeld deels via Natura 2000 natuurherstel op de Veluwe. Via Natura 2000 Rijntakken worden daarnaast oobossen ontwikkeld die invulling geven aan zowel de Bossenstrategie als de doelen voor de Vogel- en Habitatrichtlijn. De Bossenstrategie zal straks grotendeels via het Nationale Programma Landelijk Gebied (NPLG) verlopen, waardoor de integraliteit van de opgaven nog beter geborgd zal zijn.

OVERIJSEL

Voor grondeigenaren die grond willen omvormen naar bos, is er sinds oktober 2022 een subsidieregeling voor het realiseren van bos, houtwallen of erfbos. Dit betreft een vergoeding voor de waardedaling van grond, het opstellen van een inrichtingsplan en de bijbehorende proceskosten, met uitzondering van de legeskosten. De subsidie voor realisatie van bos, houtwal of erfbos is maximaal 100 procent van de kosten die voor subsidie in aanmerking komen. Op dit moment is voor ongeveer 200 hectare aan subsidieaanvragen in behandeling. Voor het onderdeel bomen buiten het bos loopt al een aantal jaren het project 'Iedereen een boom'. Doel is dat voor iedere inwoner van Overijssel een boom wordt geplant. Dat zijn 1,1 miljoen bomen. De teller staat op dit moment op ruim 500.000.

Hoe gaat het met het realiseren van projecten in het kader van de Bossenstrategie en wat zijn daarbij de faal- en succesfactoren?

UTRECHT

Onze bosmakelaar heeft uitvoering gegeven aan het Bomenactieplan (aanplant van 600.000 extra bomen). In totaal is nu 164 hectare nieuw bos gerealiseerd. De provincie zegt 'voorzichtig op stoom te komen' en hoopt met het nieuwe instrumentarium meer vaart te maken. Het budget zal de eerste jaren geen beperkende factor zijn. Wel is de krappe grondmarkt een probleem in de zoektocht naar nieuw bos, ook andere overheden zoeken naar ruimte voor functies. Ook zijn er bestemmingen die niet samengaan met bos, zoals weidevogelgebieden, cultuurhistorie (Werelderfgoed de Hollandse Waterlinies), waardevolle agrarische landschappen en ganzenrustgebieden. In Utrecht is daarmee de ruimte voor nieuw bos beperkt. Een succesfactor is dat in Utrecht het groen evenredig moet meegroeien met nieuwe woningbouwlocaties en dat dat verankerend is in de omgevingsverordening. Dat groen zal vaak met bos worden ingevuld, en is daarmee een motor die in de nabije toekomst voor meer bos buiten het NNN moet gaan zorgen.

FLEVOLAND

Een paar projecten voor bosrevitalisering is uitgevoerd dan wel in uitvoering met financiering vanuit de Specifieke uitkering Programma Natuur.

(SPUK) Een succesfactor is als een terreinbeheerder het nut en de noodzaak van de voorgestelde maatregelen onderschrijft en oppakt. Faalfactoren zijn het gebrek aan een gelabeld budget, beschikbare capaciteit bij een terreinbeheerder en in het geval van waterhuishouding effecten op de omgeving. Het feit dat uitgevoerde en in uitvoering zijnde (hydrologische)maatregelen effect hebben op grotere bosgebieden is daarentegen tegelijkertijd een succesfactor.

Succesfactoren voor bosuitbreiding zijn de koppeling aan de woningbouwopgave. Faalfactoren zijn het ontbreken van een breed gedragen politieke ambitie/prioriteit, het ontbreken van (voldoende) budget (een hectare landbouwgrond kost ongeveer € 160.000,-), en in mindere mate de afhankelijkheid van vrijwillige medewerking van grondeigenaren.

LIMBURG

De provincie vindt de onzekerheid over de beschikbaarheid van rijksmiddelen (Transitiefonds) een risico. Die bepaalt immers of ze haar ambities kan invullen. Datzelfde geldt voor de beperkte beschikbaarheid van capaciteit/inhoudelijke expertise bij de provincie. Ook het feit dat in het college-akkoord geen speerpunten, acties of accenten staan, is een risico.

Als kansen ziet de provincie de vele mogelijkheden als er wel geld beschikbaar komt vanuit het Rijk. Ook de constructieve samenwerking met

diverse partners als terreinbeheerders, particuliere grondeigenaren en de Bosgroepen is veelbelovend. Bosrealisatie draagt bij aan andere beleidsopgaven/klimaatdoelen zoals het voorkomen van hittestress.

ZUID-HOLLAND

De Bossenstrategie is een moeilijk te realiseren opgave. Zeker omdat er wel een ambitie is maar nog geen financiering vanuit het Rijk! Hierdoor kan de provincie geen langetermijnplannen maken voor de uitvoering. Een ander cruciaal lastig punt is de wens om het open landschap te behouden. Op sommige plekken zeker terecht, bijvoorbeeld met het oog op weidevogels. Ook op locaties waar geen weidevogels (meer) zitten is behoud van het open landschap vaak wel een argument, al verrommelt het landschap tegelijkertijd door wegen, woningbouw en bedrijventerreinen.

GELDERLAND

De realisatie van de Bossenstrategie verloopt naar wens. Dit komt deels doordat de provincie via veel verschillende sporen aan de opgaven kan werken: afronding van het NNN, subsidie voor particulieren, boscompensatie op eigen grond en de inzet van Staatsbosbeheer. Tevens ligt twee derde van het bosareaal van Gelderland binnen Natura 2000 waardoor doelen en daardoor financiering eenvoudig te combineren zijn. Een knel-

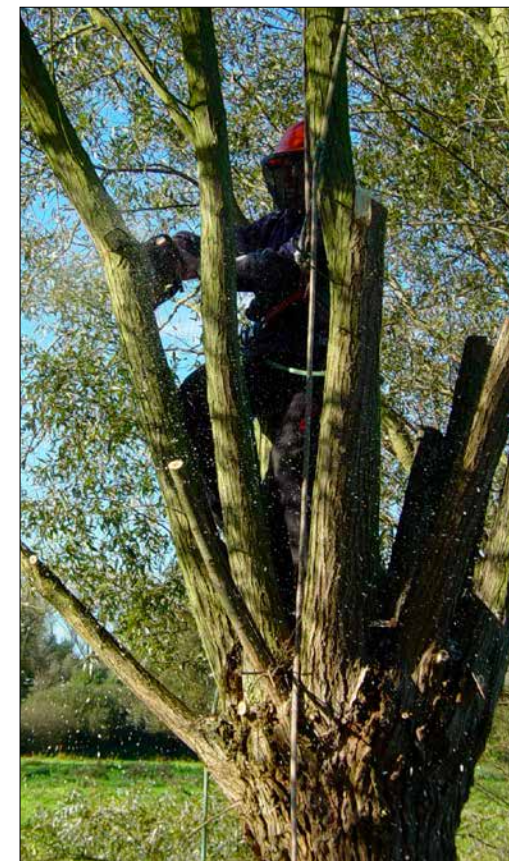
punt op de langere termijn is dat het laaghangende fruit geplukt zal zijn en de doelen en wensen vanuit het NPLG belangrijker worden. Dan gaat het ongetwijfeld lastiger worden om de bossen op de juiste locaties en met de juiste kwaliteit te realiseren. Daarnaast is de financiering van bos buiten het NNN een knelpunt, dit zal geregeld moeten worden binnen het NPLG.

OVERIJSEL

De realisatie van nieuwe bossen komt wat langzamer op gang dan gedacht vanwege de lange doorlooptijden van de ruimtelijke procedures en de hoge legeskosten. Een verder vertragende factor zijn de onzekerheden rond het NPLG/PPLG en het Transitiefonds. De druk op grond in Overijssel is hoog. Daarom wachten grondeigenaren de voor hen meest rendabele optie af. Op dit moment is er budget voor ongeveer 900 hectare, een tekort van 500 hectare waar de provincie nog probeert extra budget voor te vinden. De subsidieregeling heeft de provincie samen ontwikkeld met de 'Samen werkt beter'-partners. Ook is Overijssel gestart met een aantal pilots voor de aanleg van bos, zowel op eigen provinciale grond als op grond van de partners, om het subsidie- en uitvoeringsproces zo goed mogelijk in de vingers te krijgen.<

redactie@vakbladnbl.nl

ADVERTENTIE

VEILIG WERKEN OP HOOGTE IN BOS- EN NATUURTERREINEN

Een greep uit ons trainingsaanbod:

- SNOEIEN VAN HOOGSTAMFRUITBOMEN
- KNOTTEN VAN BOMEN
- OPHANGEN, SCHOONMAKEN EN HET CONTROLEREN VAN NESTKASTEN

- Gebruik van de juiste Persoonlijke Beschermingsmiddelen (PBM's)
- Toegesplitst op de individuele praktijk
- Heldere werkprocessen
- Oplossingsgericht
- Op eigen locatie
- Certificering (optioneel)

VRAAG NAAR DE MOGELIJKHEDEN!

Praktijk Centrum Bomen | Asselsestraat 328 b | 7312 TR Apeldoorn
085-4844760 | info@pcbomen.nl | www.pcbomen.nl